

NATURLIGAVIS

INFORMASJONSMAGASIN FR LNUMMER RAUMA 2019HVORDAN SKAL DUNKEN STÅ?
LES MER PÅ SIDE 2

LES MER OM

Avfall er ikke «søppel». Det er en ressurs. Et godt eksempel på dette er at busser, renovasjonsbiler, drosjer og privatbiler i den svenske byen Linköping kjører på miljøvennlig biogass laget av matavfall fra Romsdalsregionen.

LES MER

SIDE 3

NÅ STARTER DEN NYE RENOVASJONS-ORDNINGEN

RIR bruker høsten til å dele ut nytt renovasjonsutstyr til alle våre nye abonnenter i Rauma. Med mer kildesortering blir det mulig for oss å utnytte ressursene i avfallet bedre. Nå kan dunkene tas i bruk så snart du har fått dem.

Les mer på side 3

Ingbjørn Hanset viser fram et utvalg gjenstander som absolutt ikke skal legges i glass- og metalldunkene, og som måtte sorteres ut før videresending til gjenvinningsanlegget.

LES MER

SIDE 2

PRAKTISKE TIPS OM BYGGING AV LESKUR

SIDE 4

Er du plaget av at avfallsdunkene blir blåst over ende av vind og vær?

Løsningen kan være å bygge et leskur eller et stativ som holder dunkene på plass. Husk på at henteavstand må være maks 3 meter fra veiskulder, og at eventuelle dører og låsemekanismer må åpnes på hentedag.

LES MER

SIDE 4

LEDER RAUMA INN I RIR!

Du som bor i Rauma står med første nummer av vårt magasin som regelmessig sendes ut til alle husstander. Velkommen som ny leser!

Også for oss i RIR er denne relasjonen spennende. Vi har opplevd at det var ulike syn på om Rauma skulle forbli i NIR eller gå over til RIR. Vi synes jo det var hyggelig å få med en Romsdalskommune til i selskapet vårt, og skal gjøre vårt beste for at dere blir fornøyd. En utfordring som politikerne uansett sto overfor var at den renovasjonsløsningen som dere har hatt i mange år, måtte endres. Også alle de andre NIR-kommunene får nå akkurat samme settet med dunker som nå settes ut hos dere i Rauma. Reglene for hytterenovasjon blir de samme i alle kommunene, den eneste forskjellen er at de forholder seg til et selskap med hovedkontor på Orkanger, og dere til et hovedkontor i Molde.

Kommunestyret har vedtatt selskapsavtalen, slik at fra 1.1.2020 er Rauma kommune en fullverdig medlem i RIR med representanter både i styret og i representantskapet. Det er gjennom representantskapet at kommunen kan utøve sitt eierskap og påvirke RIR og de løsningene vi skal tilby til dere innbyggere. Den 5. september ble også ny renovasjonsforskrift vedtatt i kommunestyret. Den vil dere etter hvert finne på Lovdata og på hjemmesiden vår. Den skal nå vedtas likelydende i de andre RIR-kommunene utover høsten. Det skal også lages en veileder slik at dere skal få mer informasjon om avfallslosningene. Det finnes en app, «Min renovasjon» som vil erstatte den dere har hatt fra NIR. Last den ned, og der kan dere også få svar på mange spørsmål om kildesortering og hentekalender.

Det har vært hyggelig å møte mange av dere når vi setter ut dunker eller ellers når vi er i kommunen. Vi hører en del spørsmål som vi prøver å svare på i denne avisen, men stort sett er det bare positive kommentarer til at sekkene blir erstattet av dunker. Vi gleder oss til å bli mer kjent med dere, fra 1. oktober begynner vi (fortsatt med J.O. Moen Miljø som transportør) å tømme avfall fra dunker hos dere som har fått. Dere andre vil få dunker fortløpende.

Jan-Egil Korseberg
daglig leder

INFO

ÅPNINGSTIDER
GJENVINNINGSTASJONEN PÅ ØRAN

Tirsdag og Torsdag
kl. 10:00–18:00.

April–september
(første lørdagen hver måned)
kl. 10:00–13:00.

GLASS- OG METALLEMBALLASJE
– som skapt for gjenvinning

Sammen med de andre avfallsbeholderne får dere nå også en egen beholder for glass- og metallemballasje. Denne vil bli tømt hver åttende uke, og vil på sikt erstatte de fleste av returpunktene som i dag finnes rundt i kommunen.

Målet er at dette skal føre til større mengder innsamlet glass og metall, og forenkling for den enkelte husholdning. Erfaringen vår fra resten av romsdalsregionen er at den innsamlede mengden har økt med mer enn 20% siden vi innførte denne ordningen for to år siden.

– **Må vi vaske glass- og metallgjenstandene med varmt vann og såpe før de legges i dunken?**

– Nei, det holder å skylle i kaldt vann slik at innholdet fjernes, og la det tørke. Det er unødvendig å fjerne etiketter. Tuber som har inneholdt for eksempel kaviar eller majones må ikke vaskes (!), bare tømmes godt.

– **Skal glass- og metallavfallet samles i plastposer?**

– Nei, de skal legges løst i dunken, akkurat som før. Ta gjerne av metalllokk og skrukorker og legg også disse løst i dunken.

– **Kan vi kaste hva som helst av glass og metall i dunken?**

– Nei, bare det som har vært emballasje. Det vil si at stekepanner, bildeler, pyntegjenstander og vindusglass fortsatt må leveres til gjenvinningsstasjonen.

Emballasje av glass og metall er som skapt for gjenvinning, og dette er en prosess som kan foregå i det uendelige uten at materia-

let taper seg i verdi. For at dette skal foregå på en mest mulig effektiv måte er det viktig at alle sorterer riktig:

JA TAKK:

- Glassflasker
- Glasskrukker
- Hermetikkbokser
- Myke metallbokser
- Aluminiumsfolie
- Aluminiumsformer
- Øl- og mineralvannbokser uten pant
- Metall-lokk
- Metall-korker
- Metalltuber
- Telyskapsler

NEI TAKK:

- Porselen
- Keramikk
- Drikkeglass
- Krystall
- Ildfaste former
- Speil
- Vindusglass
- Lyspærer og batterier
- Malingspann
- Stekepanner / Kasseroller
- Bestikk
- Bildeler

Slik blir glass og metall til nye produkt:

Stål: Sendes til Celsa Stål i Mo i Rana som er det eneste stålverket i Norge som tar imot resirkulert stål. Omsmeltet stål kan bli til armeringsjern og kleshengere.

Aluminium: Sendes til smelteverk i Europa for omsmelting og produksjon av for eksempel steikepanner, bildeler og sykler.

▲ Pass på at bare glass- og metallemballasje, ikke alle mulige andre typer glass og metall, blir lagt i dunken med den karakteristiske oransje lokket. Se på innsida av lokket og listene i denne artikkelen, sier Arne Buseth i RIR.

Glass: Sendes med båt til glassverk i Danmark og andre europeiske land for omsmelting og produksjon av ny glassemballasje. Glass med lavere kvalitet blir råvare for produksjon av skumglass, som brukes til bygge- og byggemateriale for samferdsels- og byggeprosjekt.

TIPS

PÅ HENTEDAGEN

Før 06.00 på hentedagen må trilledunkene settes 1-3 meter fra vegkant, uten hindringer.

Det betyr at dunken ikke kan stå bak en hekk eller et gjerde, dersom det medfører at den totale avstanden for renovatøren blir lengre enn 3 meter. Om du pleier å ha dunken bundet eller låst fast, må den løsnes på hentedagen.

Snu avfallsdunkene slik at håndtaket vender mot veien på hentedagen. For dem som tømmer flere hundre dunker om dagen vil dette være til stor hjelp, og redusere belastningen på rygg og skuldre.

Alt avfall skal være plassert i dunken med lokket igjen. Pappesker, sekker eller gjenstander som er satt fram ved siden av vil ikke bli tatt med. Etter tømming setter renovatøren dunken tilbake på plass.

INFO

SVARTE SØPPESEKKER

For avfall som leveres til gjenvinningsstasjonen er det påbudt å bruke gjenvinningssekker. Svarte sekker må åpnes og tømmes på stasjonen. Det samme gjelder IKKE sekkene som leveres til søppelbilen i overgangsperioden til dunkene tas i bruk. Her er det bare å bruke de sekkene som er delt ut.

NATURLIGAVIS

TELEFON SENTRALBORD

71 21 34 50

www.rir.no

UTGITT AV

Romsdalshalvøya
Interkommunale
Renovasjonsselskap IKS

Ettertrykk tillatt ved kildehenvisning

REDAKSJON

Ansvarlig redaktør: Jan-Egil Korseberg

Redaksjonskomité: Jan-Egil Korseberg,
Arne Buseth og Iver Otto Gjelstenli

Tekst og foto: Iver Otto Gjelstenli og RIR

Design og trykk: EKH Grafisk

KONTAKT

Adresse: Årøsetervegen 56, 6422 Molde

Tlf: 71 21 34 50

e-post: rir@rir.no

facebook: fb.me/rir.no

UTDELING AV DUNKER I RAUMA

Vi er godt i gang med utdelingen av dunker, men det vil fortsatt ta noe tid før alle har fått. De som har fått dunker kan ta dem i bruk fra 1. oktober. Alle andre kan begynne å bruke dunkene så snart de har fått dem.

Hvorfor dunker?

Dunker er i dag den meste brukte oppsamlingsenheten for avfall. De beskytter avfallet mot fugler og dyr, og du slipper at avfallet dras utover og tiltrekker seg skadedyr. For renovatørene betyr dunkene en bedre arbeidshverdag. Det blir færre tunge løft og lavere risiko for å skade seg på spisse eller skarpe gjenstander i avfallet.

Skal det brukes sekk i dunken?

Nei, sekker blir det nå slutt på. Det er lurt å samle avfallet i gjennyttede poser før

det kastes i dunken, men sekker er ikke nødvendig.

Blir det utdelt poser til matavfall?

Vi deler ikke ut egne poser til oppsamling av matavfall. I stedet kan dere bruke vanlige handleposer eller tilsvarende. På gjenvinningsanlegget blir posene fjernet og sendt til forbrenning. Knytt posene godt, så unngår dere søl og skitten dunk.

Kan vi sette avfall ved siden av dunken?

Nei, alt avfall som skal leveres må legges i dunken. Renovatøren skal ikke ta med avfall som ligger ved siden av. Dersom dunken blir for liten kan du tilpasse abonnementet med større dunker. Dunkene for papir og glass- og metallemballasje er gratis å oppgradere, mens oppgradering av dunk for restavfall

og matavfall vil medføre økt gebyr. Det skal lønne seg å være flink til å sortere.

Hva om dunken blir for stor?

Det er mulig for naboer å dele dunker.

Hva med oss som komposterer selv?

Du kan søke om kompostavtale med kommunen. Da henter vi inn matavfallsdunk, og du får reduksjon i renovasjonsgebyret tilsvarende prisen på dunken.

Hva om jeg heller vil fortsette med sekk?

Beklager, vi har muligheter for tilpassing av abonnementet, men å velge bort dunkene er ikke en av dem.

HVOR BLIR MATAVFALLET AV?

Avfall er ikke «søppel». Det er en ressurs. Et godt eksempel på dette er at busser, renovasjonsbiler, drosjer og privatbiler i den svenske byen Linköping kjører på miljøvennlig biogass laget av matavfall fra Romsdalsregionen.

Hver uke kjører tre store trailere ut fra RIR-anlegget i Molde med kurs for Linköping i Sør-Sverige. Bilene er fullastet med matavfall fra private husholdninger, butikker og restauranter i Romsdal og Nordmøre. Slutt-mottaker av matavfallet vårt er det svenske selskapet Tekniska Verken. Der inngår avfallet fra husholdninger i Romsdal og Nordmøre sammen med store mengder annet organisk avfall fra industri, storkjøkken og husholdninger i produksjonen av store mengder biogass. Biogass som brukes som alternativ for bensin og diesel består av 97 prosent metan. Restproduktet blir biogjødsel, som erstatter kunstgjødsel i landbruket.

– Historien om hva som skjer med matavfallet vårt forteller hvor viktig det er at den enkelte gjør en god jobb med kildesortering.

Å skille matavfallet fra det andre avfallet, er en av de viktigste jobbene du gjør når det gjelder kildesortering, sier daglig leder i RIR, Jan-Egil Korseberg.

– Hvor mye matavfall blir levert til RIR?

– Den gjennomsnittlige mengden i en matavfallsdunk fra en privathusholdning er 3,5 kg i uka. Til sammen blir det cirka 4000 tonn matavfall i året. Matavfallet blir mellomlagret lokalt fram til vi kan fylle opp en trailer og kjøre det til Linköping. Vi har en avtale med avfallsmeglere NG Downstream. Det er de som har en avtale med Tekniska Verken i Sverige, og som sørger for henting og transport.

– Er matavfall noe RIR tjener penger på?

– Nei, dette er en avfallstype vi må betale for å bli kvitt. Matavfallet er faktisk vår dyreste avfallsfraksjon.

– Hvorfor er det nødvendig å transportere avfallet over så store avstander? Det må da være både rimeligere og mer miljøvennlig å produsere biogass og biogjødsel lokalt?

– Et godt spørsmål. De nærmeste biogassanleggene ligger i Verdal og Oslo, men for tiden er Linköping det beste tilbudet for oss.

Foreløpig har vi ingen produksjon av biogass i Møre og Romsdal, med unntak av et lite anlegg på Tingvoll, men dette er noe som kan endre seg. Kanskje blir det opprettet lokale anlegg om noen år. Det har vært diskutert å bygge opp produksjonsanlegg for biogass både i Ørsta/Volda og i Ålesund, opplyser Jan-Egil Korseberg.

Så får vi se hvor mange år det tar før busser og biler i Møre og Romsdal bytter ut bensin og diesel med miljøvennlig biogass. Det er bare 20 år siden RIR begynte med kildesortering av matavfall. Fram til 1999 ble mye avfall, også matrester, lagt i deponi og fremdeles tas det ut metangass fra deponiet i Årødalen. Skal vi tippe at det går mindre enn nye 20 år før ringbussen i Molde kjører på biogass?

TIPS OM MATAVFALL

Dette er bioavfall:

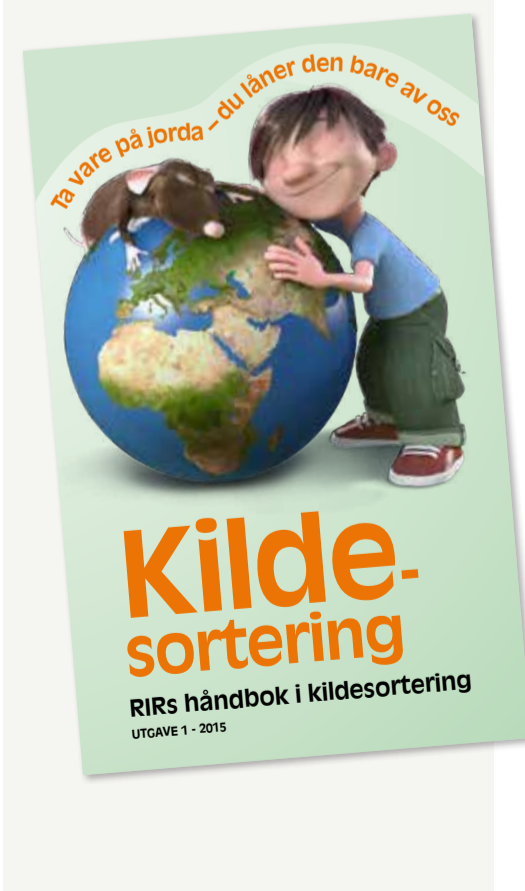
- Eggeskall
- Kaffebrut og filter
- Matrester
- Nøtteskall
- Servietter
- Skalldyr
- Småbein
- Teposer

Dette er IKKE bioavfall:

- Aske
 - Bleier
 - Medisiner
 - Ekskrementer fra dyr
 - Gress
 - Juletre
 - Kvist og greiner
 - Knoker
 - Sneiper
 - Syrer og baser
 - Treverk
- Restavfall
Restavfall
Leveres til apotek
Restavfall
Hageavfall
Hageavfall
Hageavfall
Restavfall
Restavfall
Farlig avfall
Gjenvinningsstasjon

▲ **Mellomlagring:** Her lagrer vi matavfallet som kommer inn med renovasjonsbilene. Hver uke blir det kjørt ut tre fullastede trailere med kurs for Tekniska Verken i Linköping i Sverige. Der blir matavfallet gjort om til biogass og gjødsel, sier daglig leder i RIR, Jan-Egil Korseberg.

HENTEVARSEL PÅ TELEFON

LAST NED

Med appen «Min renovasjon» kan du få hentekalender, varslingstjeneste, sorteringsinfo og annen informasjon knyttet til eiendommen din rett på telefonen.

TIPS

HVORDAN BLI KVITT ASKE FRA PEIS OG VEDOVNER

Aske er restavfall, men det er viktig at den samles opp i en tett plastpose før den legges i dunken for restavfall. Og NB: asken må selvsagt være kald før den legges i plastposen. Det har dessverre forekommet at folk har tømt aske direkte i dunken, og det fører til et forferdelig støv og rot for renovatørene når dunken tømmes på bilen.

INFO

TA VARE PÅ UTSTYRET

Renovasjonsutstyret som utleveres er RIR sin eiendom, men det er den enkelte abonnent sitt ansvar å sørge for renhold og enkelt vedlikehold.

Fra tid til annen kan det være lurt å ta en liten helsesjekk på avfallsdunkene. Er lokket helt? Sitter hjulene som de skal? Er det noen sprekker i dunken? Si fra til oss dersom det er noe feil med dunken, så kommer vi og bytter den ut.

Utstyr som blir ødelagt ved henting av søppel eller på annen måte der abonnenten er uforskyldt, bytter vi kostnadsfritt.

Alle dunker skal også ha en etikett med en strekkode på siden og en rund databrikke festet i et spor under kanten foran.

De gamle sekkestativene trenger ikke å leveres inn. Et godt tips er å ta stativet i bruk til plastavfallssekken. Husk bare på at sekken skal være ute av stativet og knytt godt igjen på hentedagen.

BYGGING AV LESKUR

Vurderer du å bygge stativ eller leskur til avfallsdunkene? Det kan være en god løsning for å unngå at dunkene snør ned eller blåser vekk.

For å få et godt leskur er det noen forutsetninger du bør tenke gjennom

Henteavstand er 3 meter fra veiskulder. Bygges skuret lengre fra vei må dunkene settes fram på hentedag.

Leskur kan med fordel bygges slik at dunkene kan stå med håndtaket ut mot veien for enkel tilgang.

Unngå terskler og store høydeforskjeller. Dersom leskur bygges med dører eller låsemekanismer, må disse være åpnet på hentedag. Renovatøren skal ha uhindret tilgang til dunkene når han kommer.

De oppgitte størrelsene er veiledende. Ta høyde for at lokket skal kunne åpnes. Tenk gjennom om renovasjonsbehovet kan endre seg over tid. Det er for eksempel mange småbarnsfamilier som velger å ha større dunker i noen år, eller naboer som blir enige om å dele på større dunker. Da kan det være lurt å ha planlagt for det allerede i byggefasen, slik at skuret ikke blir for trangt senere.

Den minste dunken brukes kun til matavfall, mens de andre dunkene kan kombineres til en løsning som passer for dere.

Standardutstyret for en husholdning består av 4 dunker:

Bioavfall (mat)	(80L)
Papir	(140L)
Glass- og metallemballasje	(140L)
Restavfall	(140L)

I tillegg kommer blanke sekker til plastemballasje. Om dere tar vare på det gamle sekkestativet kan dette brukes til plastsekken.

Fellesløsninger

Noen steder kan det være fornuftig at naboer går sammen om å dele utstyr. Det kan være at to naboer deler et sett med dunker eller at hele nabolag går sammen

Så mye plass krever beholderne

Volum	Format (HxBxD)	Ant. hjul
80 L	95x44x50 cm	2
140 L	110x48x55 cm	2
240 L	110x58x72 cm	2
360 L	110x75x80 cm	2
660 L	120x130x80 cm	4

om større løsninger. Snakk med naboene og ta kontakt med oss, så kan vi finne ut hvilken løsning som passer best for dere.

BEKYMRET FOR LUKT?

Når vi starter å hente matavfall, vil disse dunkene bli tømt hver fjortende dag. Dette er vanlig i store deler av landet, og vi har hentet inn noen tips til de som måtte være bekymret for luktproblemer.

- Hold avfallsbeholderne rene.
- En liten vask med bøtte, kost og grønnsåpe fungerer godt. Eddik kan også godt brukes som vaskemiddel. Er du litt mer hardfør av deg og tåler mer søl, er det bare å bruke vannslangen å spyle dunken.
- Ha posene i en luftig beholder uten lokk i kjøkkenbenken. Da fordampes fuktighet allerede i kjøkkenbenken, og en får mindre fuktig avfall.

- Knyt posene helt tette før de kastes i beholder for matavfall. Da fjerner du både lukt, og maten til spyfluer som kan legge egg som klekker til hvite larver.
- Bruk eventuelt flere poser utenpå hverandre om nødvendig.
- Knyt igjen posene også for restavfallet før kasting
- Plasser avfallsbeholder i skyggen.
- Frys eventuelt ned posen med fiskeavfall/reker hvis det er lenge til neste tømming
- Pass på at lokket på beholderen ligger godt på.

SPØR ARNE

Spørsmål: Jeg har en pose med for det meste utgatte sko. Kan det kastes i restavfallet?

Svar: Sko er det bare å legge i nærmeste klescontainer. Det samme gjelder alt av klær og tekstiler, uansett hvor slitte de er. Det eneste vi krever er at de ikke er møkkete. Fretex og UFF tar mer enn gjerne jobben med å sortere og vurdere om de kan brukes til noe.

Lurer du på noe? Lurer du på noe som gjelder kildesortering og som du tror andre kan ha interesse for? Spør Arne Buseth hos RIR. Send epost til: rir@rir.no

